

EL MOLÍ DE CREIXELL

La baronia de Creixell estava integrada pels pobles de Borrassà i les terres senyorials de Creixell, Pontós, i Romanyà i comprenia també els termes d'Ermadàs, Palol, Vilamalla, Avinyonet, Ordís i Navata. Això tenia lloc a la baixa Edat Mitjana.

El mes de febrer de 1381, la Corona va vendre a la família Sagarriga el castell de Pontós i l'any 1392, el rei Joan I va vendre a Francesca de Sagarriga «els castell i lloc de Creixell i la Parròquia de Borrassà per 4.000 florins d'Aragó». Més tard, el 1430, es ven a Ramon Sagarriga, senyor de Pontós «lo moli situat en lo terme de Creixell, parroquia de Borrassà en la riera de Algama». No obstant, la primera referència que tenim documentada sobre el molí de Creixell, és de l'any 1346, establiment enregirat com «el molí del Castell de Creixell».

Els senyors de Creixell, posseïen en nom de la Corona de Catalunya i Aragó una casa forta a Borrassà, Creixell i altres indrets veïns i continuava depenent dels Sagarriga fins el segle XVIII. De fet, el 20 de novembre de 1691, el rei Carles II feu Comte de Creixell a Ramon IV de Sagarriga de la Puente.

Existeixen moltes tradicions populars sobre el Molí de Creixell, algunes en forma de proverbis: «**A Creixell, pelets, pelats, sota la mola escorxem gats**». La història diu que a Creixell havia hagut un gran molí, del qual encara resten elements: pedres dels anys 1588 i 1610 encara ho confirmen. Per afecte d'un privilegi, molts pobles del veïnat venien obligats a acudir-hi a moldre. Segons la tradició, el moliner abusava del seu dret i tractava tan malament com podia els molinants. La gent, per esbravar-se quan es volia desfer d'un gat, el tirava a la bassa del molí i aviat feia cap a la cau i el mecanisme que bellugava la mola es trencava.

L'altre proverbi deia: «**A Creixell lleven la pell i a Borrassà l'acaben de llevar**». La part corresponent a Creixell fa referència al dret abusiu que percebia el molí de Creixell i els de Borrassà, per tal de poder aixecar el campanar, a tothom que per anar a moldre a Creixell es veia obligat a passar per Borrassà li feïan pagar un gros tribut, de manera que entre el dret del moliner del primer poble i l'impost comú del segon, el blat que duia a moldre tornava a la meitat.

Els de Creixell podem estar molt orgullosos del «Molí del Castell de Creixell», ja que algunes de les seves pedres tenen més de 600 anys.

